

G a r a m i G r é t a

## Hullámtörés

A *Hullámtörés* című kiállítás a Tatabányai Agora kurátorának, Kammerlorhr-Kováts Lászlónak és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége szobrászati szakosztályának közös projektje. A kiállító szobrászokat a szakosztály vezetője, Széri-Varga Géza szobrászművész kérte fel, aki Komárom megyei érintettsége révén támogatója a régió művészeti életének. A felkért művészek ugyanakkor egy-egy további olyan alkotót is meghívhattak a tárlatra, akivel szakmai, baráti közösséget vállalnak, akinek művészetét publikálásra méltónak tartják. A kiállításon így, az akár 50 évre visszatekintő pályával rendelkező alkotók mellett, több fiatal szobrász is szerepel, ill. a tradicionális szobrászati műfajokon kívül számos, a plasztika határterületén mozgó művel is találkozhatunk.

A hívószó egyértelműen utal a közel egy éve tartó állapotra, amelyben sok egyéb mellett a művészeti

élet megszokott hulláma is megtört, és háborús időszakra emlékeztető módon szinte tetszhalott állapotba került. A kiállítás ebben a helyzetben kíván életjelt adni a művészek részéről, és felhívni a figyelmet arra, hogy a fizikában a hullámtörés nem a hullámok teljes megszűnését, hanem csak új közegbe kerülését, és irányuk megváltozását jelenti. Bár a bemutatkozások az online térbe kerülnek át, az alkotómunka a műtermekben és műhelyekben változatlanul folyik tovább.

A kiállítás legfiatalabb alkotóinak munkái pontosan erről szólnak. Hegedűs Éva magyszerű formáiban az élet csírájának esszenciális sűrítése valósul meg. Az egyszerre szarkofág- és pólyaszerű *Báb* című műve egy mindentől elrejtőző életszakaszt idéz meg, amely bár zárt, absztrahált alakjával a teljes mozdulatlanságot sugallja, belseje mégis valamiféle különös, titokzatos átalakulást sejtet.



**A vadkacsa ravatala** / olaj, tempera, farost, 1980

Detkovits Anikó egyenesen Frekvenciaváltásnak nevezi plasztikáját, amelyben az újrahasznosított kábelek ritmusa megtörik ugyan, de a törés után szabadon áramlik tovább. A különböző tulajdonságokkal rendelkező felületek – mint a steril síklap és a felette hullámzó vonalak – ütköznek ugyan egymással, plasztikai mégis organikus, életteli, mozgással teli alkotások. Detkovits Anikó munkáinak fő témája a változás: az árnyék folyamatos átalakulásában, át-hatásaiban az emberi relációk, a lelki változások gondolatköre is megjelenik.

Mikus Áron Hajócsavarján is szinte lehetetlen, az anyagnak ellentmondó hajlítás köszön vissza, akár csak a Corvin sétány pályázatán 2019-ben nyertes Triptichon című monumentális köztéri munkáján. Mikus úgy bánik a mészkövel, mintha papírlapokat hajtogatna: hol erős éleket, hol ívesen csavarodó felületeket formáz belőlük. Különböző nézőpontokra komponált, más oldalukról más-más látványt mutató geometrikus, absztrakt formái szinte felszólítanak a látvány, a probléma többoldalú körüljárására.

A több nézőpontúság érvényesül a nemzetközi szinten is ismert Kelle Antalnak az autonóm szobrászat és a design-formatervezés határán mozgó művészetében is. Fodor című nagyméretű vászonprintje tulajdonképpen a művész többarcú térformáinak digitális tervét, renderelt grafikáját jeleníti meg. Kelle geometrikus jellegű kinetikus szobrai az ember és az élet allegóriájaként is értelmezhetők, mert általában hibákat tartalmaznak, nem a hűvös tökéletességre törekednek. Ez esetben egy absztrakt forma olyan elmozgatott variánsainak egyikét látjuk vászonra kimerevítve, ahol a rideg sterilitás helyett a geometria dekoratív szépsége mutatkozik meg.

Hasonló, női dekorativitás jellemzi, és szintén a falra installálva látható a textilművészet és a szobrászat közös metszetét kereső Bivalvia című páros munka Pázmány Judittól. A rendkívül finom hatású, organikus formájú tértextil – noha ezüst szúnyoghálóból készített kimerevített szilárd drapéria-fátyolszerű lebegést, elillanó transzparens hatást kelt. Egyszerre könnyed, és mégis súlyos, hiszen alakjában a halottsiratás témáját megidéző női zsebkendő képe is benne rejlik. A tragédia, a katasztrófa témakörét viszi tovább és járja körül Szilágyi Bernadett újrahasznosított műanyagból készült Feketedoboz című két assemblage-a: a színes, vitalitást tükröző madzagok teljesen ki vannak téve az elszenesedett, kibomló doboz letaglózó erejének, ami szinte maga alá temeti az életet. A doboz ugyanakkor az elrejtettség és a válaszkeresés szimbóluma Szilágyi Bernadett művészetében: olyan tárgy, amely által „talán eljuthatunk valamilyen bizonyossághoz”, és választ kaphatunk az emberi létezés okaira.

Hasonló súllyal nehezedik a törékeny bambuszokra Fűkő Béla Nomen est omen című munkáján a fe-

ketek kockatömb. A mozdulatlan kötőmög, mint időtlen parancs, úgy áll a statika, az erők törvényeinek tökéletes logikájába rendezett vékonyka nádszállakon. Fűkő sötét tömbje a szobrászata nullfoka, az ősi bálvány, a kőbe foglalt istenség, s az újraindítás allegóriája.

A Malevics fekete univerzumát is előhívó alkotással szemben, nem a tiszta absztrakció, hanem a figurálitáshoz közelebb álló nyelven eveznek a mélyre Beretvás Csanád szénfekete és csontfehér égi csónakjai is. Beretvás munkáit élőlények belső sejtserkezetére, élő rostokra emlékeztető, már-már áttört felületek, vagy a tenger mélyén szétmálló hajóroncsokra hasonlító formák jellemzik. Égi halászat című szobrán a kiszáradt rostok mentőhálóként hullanak alá mélybe, míg a felső vízszintes elemen halotti csipkelepellé válva teremti meg a keresztre feszítés képi világát. Gvardián Ferenc Matthias Grünwald isenheim-i oltárát idéző szobrai már nem csak utalnak a szenvedésre, hanem az északi festő expresszivitásából merítve kíméletlenül naturalisztikus torzokban állítják azt elénk. A két lator lecsukló kopasz feje, fogaktól vicsorgó nyitott szája apokaliptikus képet fest napjainkról.

A tragédiák idején a fény apró sugarát igyekszik csapdába ejteni Lelkes Márk absztrakt-geometrikus plasztikája, akárcsak Kálmán László áttört, fém kockaformái. Lelkes Márk Szimbiozis című munkájában a forma tökéletessége, zártsága és egysége a két ellentétes színű anyag csapolásával valósul meg. A fehér mészko szépsége csak a beékelődő sötét anyag feketeségével együtt érvényesül igazán. A sötét forma élesen szűrő hegyét pedig optikailag csak a világos anyag képes tompítani. Kálmán László aprólékos, ötvösművészeti tanultságát is mutató művészetete szintén egy ellentét-párba épül, de nála az ellentétes tartalmú gondolat nagyon hasonló formában jelentkezik. Az egymásba épülő, egymást folyton átható áttört formák egyike az egyetemes harmónia szimbólumát, a mandalát jeleníti meg, másika viszont a küzdeletről, válságról, káoszról szól a labirintus ábrázolásával.

A kiállításon a figurális szobrászatot Gvardián Ferenc mellett Major Janka, Pálffy Katalin és Széri-Varga Géza képviselik. Major Janka látvány- és modell-alapú, minden szempontból emberközpontú faszobrászatot művel, munkái realista figurálitásban burkolt expresszív költemények. Faragott felületeinek nyers, csiszolatlan darabossága, a különböző további technikák által való kezelése –színezése, égetése, hipózása – archaizáló hatású, időtlen ősiségbe transzponálja a figurát, ami így szimbolikus-biblikus tartalommal telítődik. Ugyanakkor, a mozdulatok és az arc, a szemek kifejező ereje, de még a fa erezte is, életteli teli, mai húsvér alakokká is fogalmazzák szobraikat. Munkáit gyakran áthatja a



**A vadkacsa ravatala / olaj, tempera, farost, 1980**

női erő gondolatvilága.

Pálffy Katalin művészete a teremtett természetből merít. Szobraira általában is jellemző a sziklák természetességét idéző zárt, tömörszerű fogalmazás, most kiállított teknőseinek azonban ez nem csak egy sajátossága, hanem a lényegi tartalma. Teknősei a jelen élet allegóriái: földön kuporgó, házában mélyébe bújó, begubózó, félelemmel rettegő állatkák, akik épp csak a fejüket dugják ki, ha muszáj. Széri- Varga Géza – bár azonos tematikát dolgoz fel – groteszk, ironizáló humorba rejti morális és filozófiai vallomását. Kisméretű antropomorf emberálat-szobrai már korábban is kedves megbocsájtással beszéltek az emberi természet anomáliáiról. A bronz nemes anyagának párosítása a fa és a kő természetességével szintén magán hordozza az egyszerre gögös, ugyanakkor végtelenül kiszolgáltatott emberi természet ambivalenciáját. Apró figurái arctalan kisállatok, akik okoskodó töprengésben szaladgálnak föl-alá, holott valójában csak széttaposható békalábú kavicsok, akikkel a folyóban kacszák a Sors.

A Sors, vagy az Idő, ami Gábor Éva Mária video-animációján egy végtelenített mozgóképsorban ölt testet. Az eredetileg szobrász Gábor Éva Mária jó ideje foglalkozik fényinstallációval és animációval, alkotásai gyakran a spirituális idő és tér tematikát járják körül. Változó egek c. videómunkáján egy női alak sétál, miközben mögötte folyamatosan változik a háttér, ami az egyre előre haladó idő eseményeit, fordulópontjait, történelmi korszakait sorolja egymás után. A képsor nem csak az egyén életét, hanem az egész emberiség idejét jeleníti meg.

A kiállított munkák, eltérő jelentésrétegeik dacára és különböző szemléletmódjuk ellenére – melyek a hagyományosabb figurálistól, a realista, expresszív, szürrealisztikus, groteszk törekvésektől a geometrikus és organikus absztrakt látásmódon keresztül az intermediális vagy akár konceptuálisabb műfajokig terjednek – szakmai harmóniáról, szolidaritásról és összefogásról is szólnak. És arról a mágiáról, amiben a művészet a legválságosabb időkben is képes kapcsolatot teremteni a transzcendenssel, és válaszokat keresni a lét legmélyebb ontológiai kérdéseire.